

**Uchwała Nr XL /226/2013
Rady Gminy Rejowiec Fabryczny
z dnia 30 grudnia 2013r.**

w sprawie: uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Rejowiec Fabryczny na lata 2014 – 2016

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r., poz. 594, z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) Rada Gminy Rejowiec Fabryczny uchwała, co następuje:

§ 1

Uchwała się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Rejowiec Fabryczny na lata 2014 – 2016, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rejowiec Fabryczny.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2014r.

Wiceprzewodniczący Rady Gminy

Aneta Korzeniowska

Załącznik do Uchwały Nr XL/226/2013
Rady Gminy Rejowiec Fabryczny
z dnia 30 grudnia 2013r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
DLA GMINY REJOWIEC FABRYCZNY
NA LATA 2014 – 2016**

Rejowiec Fabryczny, 2013r.

WSTĘP

Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem, który niszczy nie tylko osobę, która jej doświadcza, ale również innych członków rodziny narażonych na uczestniczenie w aktach przemocy, dlatego nie można ukrywać przemocy i pozostawać biernym. Ujawnienie problemu i zwrócenie się po specjalistyczną pomoc nie ma nic wspólnego z ujawnianiem tajemnic rodzinnych. Przemoc nie jest nikomu przeznaczona, doznawanie przemocy przez lata nie oznacza, że tak musi być i że trzeba się z tym pogodzić.

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym przez prawo, zjawisko to występuje we wszystkich grupach społecznych niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej, rzadko bywa jednorazowym incydem, jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze działania, przemoc się powtórzy. Przemoc w rodzinie jest skomplikowanym i wieloaspektowym zjawiskiem, niezbędne jest więc kompleksowe podejście do tego problemu a podejmowane działania muszą mieć charakter systemowy.

Skuteczne przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy w rodzinie wymaga współpracy różnych służb. Wdrożenie w życie Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest gwarancją zintegrowanych działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych w tym zakresie. Program opiera się na ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która ma na celu zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowanie i wspieranie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Jednocześnie przyczyni się do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych dysfunkcji w rodzinie oraz poprawy kondycji rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Rejowiec Fabryczny.

Cele główne, bezpośrednio zakładane w programie, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Głównym celem programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zminimalizowanie prawdopodobieństwa wystąpienia aktów przemocy poprzez podniesienie świadomości społecznej.

I. ZJAWISKO PRZEMOCY

Definicja przemocy określona jest w art. 2, pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemocą w rodzinie nazywamy każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna, tzn. jest zamierzonym, celowym działaniem człowieka nakierowanym na kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Odbywa się w warunkach nierównowagi sił – sprawca ma przewagę (fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną) nad ofiarą, którą wykorzystuje, co prowadzi do naruszenia podstawowych praw i wolności ofiary, powoduje cierpienie oraz naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

Przemoc, która ma miejsce w rodzinie należy do doświadczeń traumatycznych. Odbija się na zdrowiu psychicznym i fizycznym jednostki. Prowadzi do poważnych i długotrwałych problemów ujawniających się często w życiu dorosłym jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. W Polsce przemoc w rodzinie była przez wiele lat tematem tabu, gdyż uważano, że nie należy wtrącać się w czyjeś sprawy rodzinne. Natomiast sprawcy przemocy mogli czuć się bezkarni. Osoby doznające przemocy były osamotnione i nie miały większej nadziei pomocy z zewnątrz. Za sprawą wejścia w życie ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc w rodzinie została podniesiona do rangi problemu.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy:

- **przemoc fizyczna** – czyli wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień, w jej zakres wchodzi na przykład takie zachowania jak: bicie, poszturchiwanie, uderzanie, kopanie, popychanie, szarpanie, duszenie, policzkowanie, użycie broni;
- **przemoc psychiczna** – obejmuje działania wykorzystujące nie siłę fizyczną lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, okazywana jest np. przez: poniżanie, szantaż emocjonalny, nadmierną kontrolę,

wywieranie presji psychicznej, upokarzanie, używanie gróźb, wyśmiewanie w towarzystwie, zakaz wyrażania własnego zdania, ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wzbudzanie poczucia winy, nieokazywanie uczuć, odrzucenie;

– **przemoc seksualna** – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, która obejmuje różne działania, w tym wymuszony stosunek płciowy (gwałt) w ramach związku lub poza nim, molestowanie seksualne, wykorzystywanie seksualne dzieci, osób niepełnosprawnych intelektualnie bądź fizycznie, zmuszanie do prostytucji, a także dotkliwe krytykowanie zachowań seksualnych;

– **przemoc ekonomiczna** – do której zalicza się wszelkie działania prowadzące do całkowitego, finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy poprzez wydzielanie pieniędzy, odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokojenie czy lekceważenie podstawowych potrzeb materialnych bliskich osób, uniemożliwienie podjęcia pracy.

– **zaniedbanie** – jest to niezaspokajanie potrzeb życiowych i emocjonalnych, brak ciepła, czułości, uwagi, najczęściej tę formę przemocy stosują osoby dorosłe wobec dzieci, niejednokrotnie wyraża się ona w odrzuceniu emocjonalnym dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, problemami, itp.

Przemoc jest zjawiskiem negatywnym o dużej szkodliwości dla jednostki. Każdy jej rodzaj charakteryzuje się określonymi syndromami. Najłatwiej jest zdiagnozować przemoc fizyczną, jednakże w przypadku dziecka nie zawsze można odróżnić skutki przemocy od skutków przykrego wypadku.

Do objawów stosowania przemocy fizycznej należą:

– sińce i obrzęki, otarcia naskórka, krwawe pręgi i regularne przebarwienia skóry, krwawe plamy na bieliźnie, nietypowe oparzenia, klute i cięte rany, blizny, infekcje skórne i zakażenia, częste złamania, zwiększona wrażliwość na dotyk;

– reakcje regresyjne np. częste bóle głowy i brzucha, częstsze korzystanie z toalety, brak kontroli fizjologicznej u dziecka powyżej 4 roku życia, obgryzanie paznokci, ssanie palca;

– brak koncentracji, apatia, ospałość.

Najtrudniej jest zidentyfikować przemoc psychiczną. Do jej objawów należą:

– wzrost napięcia emocjonalnego, lęku, niepokoju, jak również wzmożona czujność oraz brak zdolności do rozluźnienia;

– zmienność nastrojów;

– obniżona samoocena oraz poczucie własnej wartości, skłonność do izolacji, tłumiony płacz bądź też popłakiwanie w ukryciu, poczucie odrzucenia;

- brak żywej reakcji w sytuacjach, które u rówieśników wywołują ból, płacz lub protest,
- chroniczny smutek, depresja, wzrost natręctw.

Na pojawienie się przemocy wpływa wiele czynników, należy jednak pamiętać, że jedynie zwiększają one prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy i nie stwierdzono, by między nimi a omawianym zjawiskiem istniała zależność przyczynowo- skutkowa:

- dziedziczenie wzorca przemocy – dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami, uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów;
- uzależnienie i nadużywanie alkoholu lub środków psychoaktywnych – wielu sprawców przemocy krzywdząc swoich bliskich znajduje się pod wpływem środków odurzających (alkoholu, narkotyków), które osłabiają kontrolę własnych zachowań i zwiększają prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, zaburzają ocenę sytuacji i mogą powodować błędną interpretację zachowań innych osób;
- środowisko społeczne – istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy jest stres spowodowany aktualną sytuacją socjalno-bytową rodziny. Frustracje mogą wywołać takie problemy jak bezrobocie, kłopoty finansowe, mieszkaniowe, czy zdrowotne, często te problemy nawarstwiają się co z kolei może sprzyjać pojawianiu się przemocy w rodzinie.

II. ZASOBY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Instytucje działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Rejowiec Fabryczny:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rejowcu Fabrycznym,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rejowcu Fabrycznym,
- szkoły podstawowe i gimnazjalne,
- policja,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lisznie,
- organizacje pozarządowe

2. Mocne strony:

- istnienie na terenie gminy wielu podmiotów dysponujących pracownikami pierwszego kontaktu, stanowiących źródło informacji o faktach przemocy domowej (m.in. pracownicy socjalni, dzielnicowi, kuratorzy sądowi, pedagodzy szkolni);

- sprawnie działający system przeciwdziałania problemom alkoholowym, często związany z problemem przemocy domowej – funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rejowcu Fabrycznym;
- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym;
- funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Rejowiec Fabryczny, którego zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Słabe strony:

- niski poziom świadomości społeczności na temat przemocy w rodzinie – czym ona jest, cykl przemocy, skutki psychologiczne i prawne stosowanej przemocy;
- brak Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego dla ofiar przemocy w rodzinie;
- brak specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- niewystarczająca znajomość zagadnień profilaktyki zdrowia psychicznego wśród mieszkańców gminy – brak dostępności do usług świadczonych przez psychologów.

4. Zagrożenia:

- niedostatek finansowy w rodzinach związany z bezrobociem;
- brak perspektyw rozwoju dla młodych ludzi, co sprzyja popadaniu w kryzysy psychiczne;
- pogłębiający się problem ubóstwa i bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodzin oraz innych problemów społecznych, będących zarówno konsekwencją, jak i źródłem przemocy w rodzinie;
- negatywne wzorce zachowań społecznych,
- uzależnienia i patologie społeczne występujące w rodzinach.

5. Szanse:

- mobilność i elastyczność działania kadr podmiotów zajmujących się problemem przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- dostosowywanie istniejących placówek do obowiązujących standardów udzielania pomocy w rodzinach dotkniętych przemocą i innymi sytuacjami kryzysowymi;
- wzrost świadomości społecznej,
- współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- realizacja programów profilaktycznych umożliwiających rodzinie dotkniętej przemocą lub inną sytuacją kryzysową przezwyciężanie trudności.

III. BENEFICJENCI PROGRAMU

Bezpośrednim wsparciem w ramach programu zostaną objęci wszyscy mieszkańcy Gminy Rejowiec Fabryczny, a w szczególności:

- osoby doświadczające przemocy w rodzinie;
- osoby dorosłe jak i dzieci doświadczające sytuacji kryzysowej;
- osoby pozostające w konflikcie rodzinnym;
- osoby i rodziny z problemem bezrobocia;
- osoby i rodziny z problemem uzależnień;
- młodzież doznająca kryzysów wieku dojrzewania i ich rodziny.

IV. REALIZATORZY PROGRAMU

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rejowcu Fabrycznym;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rejowcu Fabrycznym;
- Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Rejowiec Fabryczny;
- szkoły podstawowe i gimnazjalne;
- policja;
- służba zdrowia;
- Sąd Rejonowy w Zamościu Zamiejscowe Wydziały z siedzibą w Krasnymstawie – kuratorzy;
- inne jednostki pomocowe, stowarzyszenia.

V. CELE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Głównym celem programu, który będzie realizowany przez cele szczegółowe jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zminimalizowanie prawdopodobieństwa wystąpienia aktów przemocy poprzez podniesienie świadomości społecznej.

Cele szczegółowe:

1. Zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców gminy wobec zjawiska przemocy poprzez stałą edukację środowiska lokalnego w celu systematycznego pogłębiania wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Rozwijanie profilaktyki przemocy w rodzinie adresowanej do różnych grup społecznych.

3. Zwiększenie dostępności i efektywności pomocy niesionej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w zależności od ich sytuacji i potrzeb poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia socjalnego, pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, interwencji kryzysowej i psychoterapii.
4. Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji osób zajmujących się problemem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Rejowiec Fabryczny.
5. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi działającymi w środowisku lokalnym na rzecz zapobiegania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VI. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

1. Zmiana postaw społeczeństwa wobec problemu przemocy w rodzinie i innych doświadczeń kryzysowych.
2. Ścisła współpraca pomiędzy specjalistami, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób doświadczających kryzysów życiowych.
3. Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
4. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
5. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą poprzez dotarcie z różnymi formami pomocy do grup i środowisk marginalizowanych i pozbawionych dostępu do pomocy specjalistycznej.

VII. EWALUACJA, FINANSOWANIE PROGRAMU

Program będzie ewaluowany poprzez systematyczną sprawozdawczość – jeden raz w roku – dokonywaną w ramach wszystkich elementów systemu. Zbieranie danych i ich analiza będzie dokonywana w oparciu o dane zebrane przez Zespół Interdyscyplinarny działający w Gminie Rejowiec Fabryczny. Wskaźnikami służącymi do ewaluacji programu są: liczba wypełnionych Niebieskich Kart, ilość interwencji, udzielonych porad czy konsultacji. Ewaluacja programu powinna dostarczyć odpowiedzi na pytania: jaka jest trafność, skuteczność, użyteczność i efektywność programu, czy cele programu są odpowiednie w stosunku do ewaluujących potrzeb, do jakiego stopnia oddziaływanie programu przyczyniło się do osiągnięcia celów i czy odpowiada potrzebom odbiorców programu.

Realizacja programu finansowana będzie ze środków własnych gminy oraz środków pochodzących z dotacji i środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.